

HET GROTE
70
—
BOEK

RENÉ KOK, ERIK SOMERS
EN PAUL BROOD

HET KLEURRIJKE

AMSTERDAM circa 1971

Een hippie-gezin op de Dam in Amsterdam. De naam 'hippie' raakt eind jaren '60 in zwang en is afkomstig van jongeren in New York die zich 'hip' noemen, in tegenstelling tot de 'square', de burgerman die zich aan de regels van de Westerse samenleving houdt. Voor de Nederlandse hippies is de Dam de 'heilige plaats', waar zij samen met hippies uit het buitenland het Nationaal Monument verkozen hebben tot dagverblijf en slaappleats. Daar zijn zij 'onder elkaar', in hun non-conformistische en kleurige kleding, de lange haardracht, een afwijkend taalgebruik en het (gezamenlijk) gebruik van softdrugs als marihuana en 'hasjiesj'.

NATIONAAL ARCHIEF, SPAARNESTAD

De kleuren spatten er van af! Er is geen periode in de twintigste eeuw die zich zo kenmerkt door specifiek kleurgebruik. Wie die tijd bewust heeft meegemaakt, zal zich de kleuren oranje, bruin, paars en groen onmiddellijk herinneren. Kleur was overal: in de kleding, in het interieur, in tijdschriften, op de televisie, op auto's en op straat.

De kleuren zijn een uiting van het optimisme en idealisme dat – zeker in het begin van de jaren '70 – sterk leeft. Jongeren nemen afstand van de waarden waarvoor de oudere generaties hebben gestreden. Zij creëren hun eigen cultuur en keren zich tegen de conventionele zuilen en in het bijzonder tegen de oude elites met hun idealen en hun pragmatisme. De opstandige en idealistische jongeren – de hippies – dromen van een bezitloze samenleving en een economie van alles delen. Het grauwe en grijze verleden wordt afgeschud, de toekomst is het beloofde land!

Met eenzelfde idealisme gaat in 1973 het meest progressieve kabinet dat Nederland tot dan toe kende aan de slag. Met Joop den Uyl als minister-president is de inzet: spreiding van kennis en macht. Dat de praktijk weerbarstiger is, zal spoedig blijken. Maar het kabinet-Den Uyl is een kleurrijk gezelschap. Net zo kleurrijk als de film- en muzieksterren die aan het firmament van de populariteit verschijnen.

▲ **1973** Alweer wat extravaganter is de inrichting van het huis van Rick van der Linden en Penney de Jager. Van der Linden is de leider van de band Ekseption die een mix van rock en klassiek brengt. Penney de Jager is bekend van haar dansgroep in het televisieprogramma Toppop. Met hun zoon Ricky poseren zij in hun oosters ingerichte woning.

NATIONAAL ARCHIEF, SPAARNESTAD – HARRY POT

▲ **1973** 'Misschien valt het niet mee uit de luie stoel te komen, maar u zult zien dat u zich echt lekker voelt na een dag buiten wandelen, fietsen en sporten.' Dit is het stimulerende bijschrift bij deze foto uit 1973. De futloosheid straalt er af. Moeder ligt op de bank met een schaalje eten, vader (in gebreide spencer) leest onverstoorbaar een tijdschrift met biertje in de hand en hun kind geniet op de grond van een zak patat. Het witte kleurentelevisietoestel heeft niet de aandacht. Ook jaren'70 zijn de planten in gekleurde bloempotten, de plavuizen vloer en de rode telefoon.

NATIONAAL ARCHIEF, SPAARNESTAD – HARRY POT

1974 De culinaire hype is de fondue. De vlees- en de kaasfondue veroveren de huiskamers van vooral de jongeren. Het meest verkocht worden de oranje geëmailleerde pannen met regelbaar rechaud. Voor nog geen dertig gulden! De slaggers verwelkomen de nieuwe trend; het doet de verkoop van vlees stijgen. Ongevaarlijk is het fonduen niet. Op 20 november dat jaar, zo meldt *De Telegraaf*, raken bij een demonstratie in de Haagse groothandel 'Sla-in' de kleding van een demonstrateur en zijn assisterende vrouw in brand. Het echtpaar moet met tweedegraadsbrandwonden worden opgenomen in het ziekenhuis.

NATIONAAL ARCHIEF, SPAARNESTAD – HARRY POT

⏪ **HILVERSUM circa 1972** Een kijkcijferhit wordt in de jaren 1970 tot 1973 de serie *De kleine waarheid*. Het is de verfilming van een trilogie, geschreven door Jan Mens in de jaren 1960-1964. In de serie wordt het leven in beeld gebracht van de gewone Amsterdammer in de eerste helft van de twintigste eeuw. Willeke Alberti speelt als Marleen Spaargaren de hoofdrol. De jonge Marleen ontvlucht het ouderlijk huis van vader Jacobus Spaargaren, ambtenaar bij de Stadsbank van Lening. Ze trouwt meubelmaker Jan Engelman, een rol van John Leddy. De muziek uit *De Kleine Waarheid* verschijnt op twee elpees: *Liedjes van Marleen* en *Niet bang zijn*.

NATIONAAL ARCHIEF, SPAARNESTAD – HARRY POT

⏩ **HILVERSUM 1972** *Citroentje met suiker* is de televisiekomedie die de KRO in de jaren 1972-1974 uitzendt. Het is de opvolger van *'t Schaep met de 5 pooten*, speelt ook in een Amsterdams café, maar bereikt niet hetzelfde succes. Er worden zestien afleveringen gemaakt. Op de foto op de voorgrond van links af Lex Goudsmit, Elsje de Wijn, Leen Jongewaard en Truce Speyck.

NATIONAAL ARCHIEF, SPAARNESTAD

⏪ **HILVERSUM 1973** Maar vijf afleveringen zendt de VPRO uit van de *Fred Haché Show*, maar er is er veel commotie over deze televisieserie. Het personage Fred Haché, gespeeld door de Haagse moppentapper Harry Touw, brengt samen met Barend Servet (Jif Blokker) absurde humor. Ook de figuur Sjeff van Oekel verschijnt al ten tonele. Op 14 december interviewt Barend Servet als journalist een vrouw die op koningin Juliana lijkt en bezig is met het schoonmaken van spuitjes. Hij spreekt haar aan met 'majesteit'. Zij spreekt de lakei aan met 'ober' en bestelt bij hem een sherry, drie bier en een jonge klare. De vrij onschuldige scene wordt gezien als majesteitsschennis en leidt tot Tweede Kamervragen. De VPRO komt er af met een berisping van de minister. Makers zijn een viertal creatieve geesten uit de jaren '60: Wim van der Linden, Wim T. Schippers, Gied Jaspars en Ruud van Hemert.

NATIONAAL ARCHIEF, SPAARNESTAD

◀
1976 Kadootjes op bed! Als kind wil je zo vroeg mogelijk weten dat je jarig bent. Vader, moeder en de zusjes komen dan ook met hun geschenken op het bed van de jarige. De foto verradt alleen niet de inhoud van de pakjes.

NATIONAAL ARCHIEF, SPAARNESTAD –
HARRY POT

DEN HAAG 16 september 1975 Het is Prinsjesdag! Koningin Juliana en prins Bernhard stappen uit de Gouden Koets om de Ridderzaal te betreden. Met het voorlezen van de Troonrede opent de koningin het nieuwe zittingsjaar van de Staten-Generaal. Voor het volk is het de kans de koninklijke familie te zien. Links staan de prinsessen Margriet en Christine, achter het vorstenpaar prinses Beatrix en prins Claus. Prins Bernhard draagt (voor het laatst) het uniform van inspecteur-generaal van de krijgsmacht.

NATIONAAL ARCHIEF, SPAARNESTAD

SOESTDIJK 1977 Koningin Juliana poseert met haar hele familie voor de camera. De vier dochters van Juliana en Bernhard zijn allen getrouwd en de volgende generatie begint talrijk te worden. Op de foto, van links naar rechts, op de achterste rij: Jorge Guillermo, prins Claus, prins Bernhard, prinses Carolina op de arm van prins Carlos Hugo, mr. Pieter van Vollenhoven, met op de arm prins Floris; op de middelste rij prinses Christina, prins Carlos, op schoot bij prinses Beatrix, koningin Juliana, met op schoot prins Jaime, prinses Irene, met op schoot prinses Margarita, prinses Margriet, prins Bernhard; op de voorste rij prins Constantijn, prins Friso, prins Willem-Alexander, prins Maurits, prins Pieter-Christiaan.

NATIONAAL ARCHIEF, SPAARNESTAD

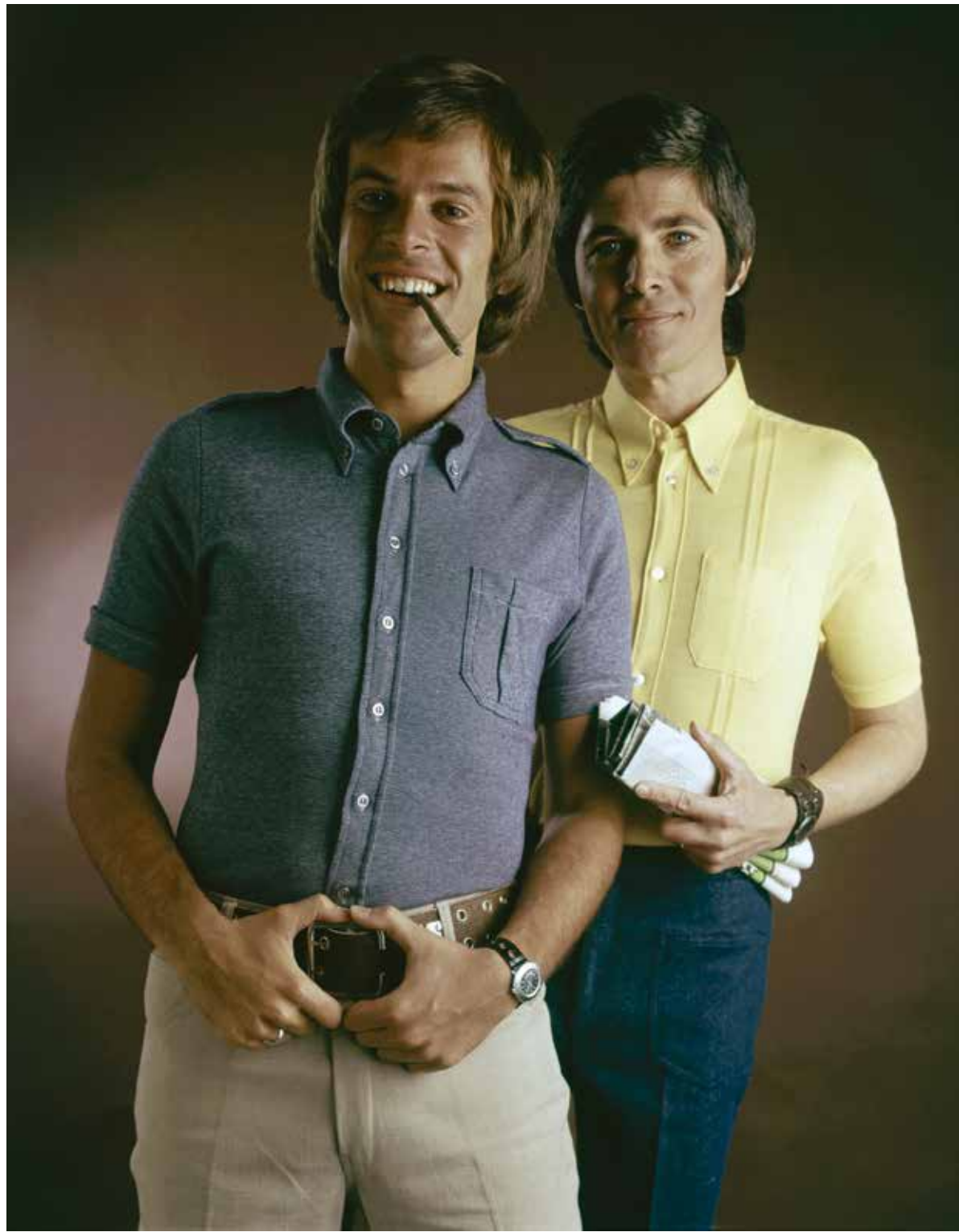
1971 Nieuwe mode voor Mackintosh, naar een ontwerp van de bekende Nederlandse couturier Dick Holthaus. George draagt een beige tinneroy broek met suedine beige jasje, Rob toont een oranje doorgestikt blauw denim pak. Beide dressmen dragen een T-shirt. De broekspijpen lopen wijduit.

NATIONAAL ARCHIEF, SPAARNESTAD – JACQUES KLOK

Circa 1975 Mannen hebben lang haar, bakkebaarden en een snor en eten graag een harinkje aan de kar.

NATIONAAL ARCHIEF, SPAARNESTAD

Circa 1974 Strakke, gedetailleerde shirts laten het sportieve lichaam van de man goed uitkomen. Dressman op de foto is Ivo Niehe. Naast zijn studie Frans zingt Niehe en treedt hij op als model.

NATIONAAL ARCHIEF, SPAARNESTAD

⌕ **Circa 1974** Gezond leven en belangstelling voor de mystiek van het oosten, het is logisch dat dan yoga ook populair wordt. Toch is de eerste yogaschool al kort na de oorlog in Den Haag geopend door Jan Rijks. Maar rond 1970 is de tijd rijp voor kennismaking bij het grote publiek. De meest bekende yogavorm in Nederland is hatha yoga, bestaande uit lichaams- en ademhalingsoefeningen.

NATIONAAL ARCHIEF, SPAARNESTAD

⌕ **1974** In 1974 krijgt Nederland zijn eerste roddelblad: *Story*. Tegen de verwachtingen van de gevestigde orde in is het een ongekend succes. Uitgever Willem Smitt is niet verbaasd, want iedereen is geïnteresseerd in het wel en wee van royalty en bekende Nederlanders, shownieuws en *human interest*. Concurrenten verschijnen dus al spoedig in de rekken van de kiosken en supermarkten: in 1975 volgt het weekblad *Weekend* en in 1977 *Privé*, met Telegraafjournalist Henk van der Meyden als grote man.

NATIONAAL ARCHIEF, SPAARNESTAD

Story

WEEK 2 - 9 JAN 1976

Andre joeg Frans vrolijk stuipen op het lijf!

Juan Carlos was drie karate-experts de baas

Ik kraakte een kastrol om mijn kind te redden

Wat moest Jürgen Garcias met twee ministers?

Wako om...

way 5...

SMITHS

NAAKT!

In 1967 zorgt de 21-jarige kunstenares Phil Bloom voor grote opschudding door naakt in het VPRO-jongerenprogramma *Hoepa* te verschijnen. 'Vunzige onwelriekendheid', 'verstoring van de orde' en 'pornografie' is het oordeel van *Telegraaf*-journalist Leo Riemens. Hoe snel verandert de openbare orde. In de jaren '70 is naakt volledig geaccepteerd. Niet alleen in de film of op de televisie, maar ook op het strand en in de bladen.

Amsterdam, 18 februari 1970

Het seksblad *Candy* heeft een oplage van 100.000 gehaald en dat is reden voor een feestje. De eerste *Candy* verschijnt in oktober 1968. Het blad concurreert met het andere pornografische blad *Chick*, dat in dezelfde tijd verscheen. 'Candy doorbrak een taboe', aldus uitgever Peter J. Muller later. 'Seks was voor velen toch een probleem vanwege het geloof. *Candy* toonde dat seks mocht, dat het lekker, normaal en leuk was.'

NATIONAAL ARCHIEF, SPAARNESTAD

1971, 1975

Naakt is er op alle stranden, dus niet meer alleen op de speciale naturisten- of nudisten-stranden.

NEDERLANDS FOTOMUSEUM EN NATIONAAL ARCHIEF, SPAARNESTAD – ARTHUR BASTIAANSE

COLOFON

HET GROTE
**JAREN
70**
BOEK

AUTEURS EN SAMENSTELLERS

René Kok, Erik Somers en Paul Brood

ONTWERP OMSLAG EN BINNENWERK

Riesenkind, 's-Hertogenbosch

FOTO AUTEURS OMSLAG

Yoeri Somers - www.stuurmanproducties.nl

UITGAVE

wbooks, Zwolle

In samenwerking met:

Nationaal Archief, 's-Gravenhage

ISBN 978 94 625 8130 2

NUR 680

© 2016 wbooks / Nationaal Archief / René Kok, Erik Somers
en Paul Brood

 BOOKS

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden veeleevoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op welke wijze dan ook, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen of op welke andere manier dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

De uitgever heeft ernaar gestreefd de rechten met betrekking tot de illustraties volgens de wettelijke bepalingen te regelen. Degenen die desondanks menen zekere rechten te kunnen doen gelden, kunnen zich alsnog tot de uitgever wenden.

www.wbooks.com

www.gahetna.nl

nationaal archief

HET GROTE JAREN 70 BOEK

Actie! Idealen worden werkelijkheid. De moderne tijd is er voor iedereen. Alles mag en overal wordt over gediscussieerd. Onvergetelijke iconen als Joop den Uyl en Johan Cruijff. *Turks Fruit* en *Soldaat van Oranje* zijn grensverleggende films en op tv zijn de creaties van Wim T. Schippers en Ad Visser met zijn *Top Pop* te zien. Het zijn merkwaardige jaren: beginnend met optimisme en idealisme, eindigend in crisissfeer en werkloosheid.

Een nieuwe generatie wil meepraten en meebeslissen. Met Den Uyl als premier komt er eindelijk een progressief kabinet. De positie van de vrouw verbetert. Dolle Mina eist fundamentele veranderingen. Er heerst een vrije moraal en een hoop taboes sneuvelen. Conventies worden overboord gezet en ieder draagt zijn eigen – kleurrijke – kleding. De nieuwe ‘woonconsument’ begint zijn interieur zelf in te richten tot een fleurig en kleurige speelruimte: steenstrips, rieten matten, stellingkasten en centraal de zit- of leefkuil. Wie herkent hier niet de jaren 70 in? Opstandige en idealistische jongeren dromen van een bezitloze samenleving en een economie van alles delen. Weg met de massaconsumptie! Geen roofbouw meer op de aarde! Maar de oliecrisis en toenemende milieuverontreiniging zetten de idealen al snel onder druk.

RENÉ KOK en **ERIK SOMERS** zijn historici, auteurs en samenstellers van een groot aantal uitgaven over de geschiedenis van de Tweede Wereldoorlog en fotohistorische publicaties. **PAUL BROOD** is archivaris en historicus bij het Nationaal Archief en auteur van velerlei publicaties. Zij zijn ook de makers van *Het Grote Jaren 50 Boek* en *Het Grote Jaren 60 Boek*.

9 789462 581302

na
nationaal archief

WWW.WBOOKS.COM